

СЕКЦІЯ № 5.

ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Марія БАЗИЛЮК,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Зоряна УДИЧ,

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Нині невід'ємною частиною освітніх реформ є інклюзивна складова. З кожним роком упровадження інклюзивного навчання стрімко зростає, набираючи все більших обертів у сучасному суспільстві. Під час цього процесу з'являються нові методики та підходи, розробляються відповідні стратегії та техніки для комфортної адаптації, навчання й виховання дітей з різними типами потреб. Варто знати, що інклюзивне навчання буде ефективним лише за умови його впровадження у всіх напрямках освітньої діяльності. Тому важливо це розуміти під час створення системи моніторингу якості інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти як складової внутрішньої системи забезпечення якості [1].

Згідно із загальноприйнятим визначенням, моніторинг – це спеціально організований, постійний, цільовий контроль і діагностика. Він відбувається на базі систематизації чинних джерел інформації, спеціально організованих досліджень та вимірювань [2].

Моніторинг у системі освіти – це процес систематичного збору, аналізу та оцінки інформації про стан і динаміку освітнього процесу. Метою моніторингу є виявлення проблем, тенденцій та ефективності роботи освітньої системи для своєчасного коригування та прийняття рішень.

Моніторинг в освіті може охоплювати різні аспекти: якість освіти (оцінка рівня знань та навичок учнів; освітнє середовище (аналіз умов

навчання, включаючи інфраструктуру, доступність технологій та матеріалів); педагогічний склад (оцінка кваліфікації, професійного розвитку та ефективності вчителів); інклюзія та рівний доступ (відстеження участі дітей з особливими освітніми потребами). Такий процес дозволяє відстежувати відповідність системи освіти встановленим стандартам, а також прогнозувати її розвиток і підвищувати ефективність управління.

Згідно з чинним «Порядком проведення моніторингу якості освіти» (далі – Порядок) моніторинг проводиться державною мовою відповідно до наступних принципів: систематичності та системності; доцільності; прозорості моніторингових процедур та відкритості; безпеки персональних даних; об'єктивності одержання та аналізу інформації під час моніторингу; відповідального ставлення до своєї діяльності суб'єктів, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу».

В Україні, відповідно до Порядку, Державна служба якості освіти та її територіальні органи є суб'єктами, що проводять моніторинг, і можуть ініціювати таке дослідження. Крім того, вони мають право здійснювати моніторинг за ініціативою інших інституцій, зокрема: Міністерства освіти і науки України; Українського центру оцінювання якості освіти та його регіональних центрів; наукових організацій і науково-методичних установ, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки; освітніх закладів, їхніх засновників або уповноважених осіб; місцевих державних адміністрацій; органів місцевого самоврядування; громадських об'єднань та інших юридичних і фізичних осіб.

Після проведення моніторингу результати оприлюднюються на офіційних сайтах Міністерства освіти і науки України, Служби та замовників досліджень [3]. Результати моніторингу відображаються у звіті, який складається суб'єктом моніторингу згідно з Програмою. У звіті обов'язково зазначаються індикатори та шкали, використані для оцінки результатів, а також методика, за якою проводились розрахунки. Звіти за результатами моніторингу на загальнодержавному рівні публікуються на веб-сайтах Міністерства освіти і науки України та суб'єкта, що проводив моніторинг. Зміст, порядок підготовки та публікації звіту за результатами моніторингу на міжнародному рівні визначаються міжнародною організацією, яка здійснює відповідний моніторинг.

Процедура підготовки та проведення моніторингу складається з шести основних етапів: планування, розробка, проведення, збір і обробка результатів, аналіз та інтерпретація даних, а також оприлюднення результатів.

Одним з головних питань моніторингу є його фінансування. Тому фінансування внутрішнього та зовнішнього моніторингу на рівні закладу освіти здійснюється за рахунок коштів засновника, власних надходжень закладу освіти та/або інших джерел, не заборонених законодавством [4].

Моніторинг реалізації аспектів інклюзивного навчання відбувається за чотирма напрямками освітньої діяльності:

1. *Освітнє середовище:*

- безпека та комфорт навчання та праці;
- доброзичлива атмосфера;
- технічне обладнання;
- допоміжні засоби для навчання;
- облаштування навчального кабінету, що потребує адаптації;

2. *Система оцінювання результатів навчання учнів:*

- поточне;
- підсумкове;
- формувальне;

3. *Педагогічна діяльність вчителів:*

- розробка індивідуальної програми розвитку;
- адаптація/модифікація змісту навчального матеріалу;
- особливості прийомів роботи в інклюзивних класах;
- залучення учнів з ООП до спільної роботи;
- взаємодія з асистентом вчителя;
- співпраця;
- участь у професійних спільнотах.

4. *Управлінські процеси закладу:*

- розроблення або внесення змін до стратегії розвитку школи;
- забезпечення належної роботи команд супроводу;
- забезпечення фахівців;
- координація підвищення кваліфікації;
- координація психологічного супроводу [5].

Самооцінювання освітньої діяльності – процедура відстеження якості інклюзивного навчання. Результати можуть бути вказані у щорічному звіті керівника закладу освіти про освітню діяльність. Інклюзивне навчання у звіті має окремий розділ. За результатами самооцінювання заклад робить висновки про стан інклюзивного навчання, після чого визначає напрями, що потребують особливої уваги, визначає дії, які допоможуть у вирішенні проблемних питань. Ці заходи фіксуються в річному плані роботи [1].

Таким чином, моніторинг в освіті дає змогу виявити низку важливих аспектів, зокрема: якість освітнього процесу (оцінює, наскільки учні засвоюють знання, навички та компетентності відповідно до встановлених стандартів; ефективність методів навчання (виявляє дієвість освітніх підходів, програм, інновацій та використання технологій у навчанні); рівень підготовки вчителів (визначає кваліфікацію, професійний розвиток і ефективність викладачів); інклюзивність освіти (оцінює доступність і якість освіти для учнів з особливими освітніми потребами); освітнє середовище (аналізує стан інфраструктури, матеріально-технічного забезпечення, доступу до навчальних ресурсів); соціальна справедливість (виявляє рівність доступу до освіти для різних соціальних груп, регіонів, або меншин); мотивація учнів та вчителів (вивчає рівень залученості й зацікавленості у навчанні та роботі); проблеми та бар'єри в освітньому процесі (виявляє труднощі, з якими стикаються учасники освітнього процесу). Отримані дані використовуються для покращення якості освіти, оптимізації ресурсів та прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти (Державна служба якості освіти України). URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf#page=79 (дата звернення: 10.10.2024).
2. Всеосвіта – Українська платформа масових відкритих онлайн курсів. Офіційний сайт. URL: <https://vseosvita.ua/> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Державна служба якості освіти України. Офіційний сайт. URL: <https://sqe.gov.ua/> (дата звернення: 10.10.2024).
4. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти : Постанова Кабінету Міністрів України. від 16.10.2014 р. № 630. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text> (дата звернення: 10.10.2024).

5. Знайшов – платформа новин освіти. Офіційний сайт. URL: <https://znayshov.com/> (дата звернення: 10.10.2024).

6. Державна регуляторна служба. Офіційний сайт. URL: <https://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/11751-OBYE.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).